

نگاهی به ویژگی‌های قرون قدیم،
قرون وسطی و قرون جدید

بنیاد شریعتی

سرشناسه	: شریعتی، علی، ۱۳۱۲ - ۱۳۵۶ - Shariati, Ali
عنوان و نام پدیدآور	: نگاهی به ویژگی‌های قرون قدیم، قرون وسطی و قرون جدید / نویسنده علی شریعتی.
مشخصات نشر	: تهران: موسسه بنیاد فرهنگی دکتر علی شریعتی، ۱۳۸۹.
مشخصات ظاهری	: ۱۷۳ ص.
شابک	: 978-600-5365-14-6
وضعیت فهرست نویسی	: قیپا
موضوع	: تمدن - تاریخ
موضوع	: تمدن جدید -- قرن ۲۰ م.
موضوع	: تاریخ جدید
شناسه افزوده	: بنیاد فرهنگی دکتر علی شریعتی
رده بندی کنگره	: ۱۳۸۹ قش ۴۱۱۳/ف ۱۳۸۹
رده بندی دیویی	: ۹۰۹
شماره کتابشناسی ملی	: ۲۲۲۰۳۹۲

به نام خدا

نگاهی به ویژگی‌های قرون قدیم، قرون وسطی و قرون جدید

نویسنده: دکتر علی شریعتی

لیتوگرافی الوان - چاپ و صحافی: پژمان

طرح روی جلد: حسن کریمزاده

نوبت چاپ: اول ۱۳۹۰ - شمارگان ۳۱۰۰

قیمت: ۳۵۰۰۰ ریال

ناشر: موسسه بنیاد فرهنگی دکتر علی شریعتی مزینانی

مرکز پخش: انتشارات چاپخش

نشانی: تهران، میدان انقلاب، بازارچه کتاب، پلاک ۱۲

تلفن: ۶۶۴۰۴۱۱۰ فکس: ۶۶۴۹۳۴۷۵

صندوق پستی: ۱۳۱۴۵-۱۷۳۷

کلیه حقوق محفوظ است

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۵۳۶۵-۱۴-۶

یادداشت

قریب به سی سال از چاپ مجموعه آثار شریعتی توسط «دفتر تدوین و تنظیم مجموعه آثار دکتر علی شریعتی» می گذرد. چاپ آثار مکتوب و شفاهی شریعتی از سال ۱۳۵۷ به شکل مجموعه ای و نیز موضوعی، برخاسته از یک ضرورت بود. حجم وسیع و تنوع موضوعی این آثار، وجود چاپ های متعدد و پراکنده و با نام های مستعار از زمان حیات او تا آغاز انقلاب در جامعه و نیز بسیاری از مکتوبات و کنفرانس هایی که تا آن زمان، هرگز به چاپ نرسیده بود، عرضه مجموعه ای منسجم را ضروری می ساخت. هدف اصلی دست اندرکاران این مجموعه آثار قبل از هر چیز مقابله با خطر دخل و تصرف، تشنیت و سوء استفاده از این میراث بود. شریعتی از هجده سالگی تا چهل و سه سالگی در حوزه های متنوعی چون ادبیات، دین، عرفان، جامعه شناسی، تاریخ و... سخن گفته و قلم زده است و طبیعتاً هر گونه فضاوت دقیق و عادلانه در باره افکار و اندیشه های او بدون رجوع به چنین مجموعه منسجمی ناممکن است. این «دفتر»

پس از تدوین و تنظیم سی و شش مجموعه آثار (آخرین جلد آثار جوانی است که در سال ۱۳۸۶ در اختیار خوانندگان قرار گرفته) وظیفه خود را به پایان برده است.

امروز اما شریعتی با طیف جدیدی از مخاطبان روبروست. مخاطبانی جوان که نیازهایی جدید و پرسش‌هایی متفاوت دارند و قطعاً مجال و حوصله کافی برای مطالعه سی و شش مجموعه آثار را ندارند. مواجهه با سی و شش جلد اثر برای مخاطب جوانی که او و زمانه‌اش را نشناخته، مقدماً غیرممکن است. بسیاری از کنفرانس‌ها و نوشته‌های شریعتی که برای نسل گذشته نام‌های آشنایی بوده‌اند و در ذیل مجموعه آثار و گهگاه با نام‌هایی متفاوت قرار گرفته‌اند، امروزه برای مخاطب جوان شریعتی ناآشناست. از این رو اگر تا دیروز، «جمع‌آوری» و «انسجام» آثار او ضرورتی حیاتی برای حفظ یکپارچگی آن بود، امروز چنین پدیده‌ای که به منظور آشنایی مخاطب جوان با اندیشه‌های وی، گزیده متون او لازم است که به همان شکل اولیه، یعنی رساله‌های کوچک و کنفرانس‌های مجزا با عناوین اولیه باز دیگر چاپ و نشر یابد. هر یک از این کتاب‌های کوچک و موضوعی می‌تواند و قرار است دعوتی باشد برای ورود به زندگی شریعتی و نیز اندیشه‌های او.

شریعتی سال‌هاست که در کانون توجهات، سوء تفاهات و تحولات سیاسی و اجتماعی و نیز فردی سه نسل قرار داشته و دارد و هر بار به گونه‌ای خواننده و فهمیده شده است. حتی اگر نتوان مسئولیت این خوانش‌های گوناگون و گاه متضاد را بر

عهده او گذاشت اما چنین پیداست که او توانسته به رغم زمینه و زمانه متفاوت مخاطب‌های متفاوتی را در محضر خود بنشانند. اندیشه‌ای منشوری و زیستی غنی که ضرورتاً باید در ذیل یکدیگر فهمیده شوند چه در راستای همدلی با آن و چه به قصد نقدش. کتاب‌هایی که به این منظور در اختیار خوانندگان جوان قرار می‌گیرد گزینشی است از میان مجموعه آثار، در اکثر موارد با همان عنوانی که در زمان حیات شریعتی نشر یافته و مخاطب خود را درگیر ساخته است. این گزینش‌ها و اولویت‌بندی‌ها از میان متون در سوزی، عمدتاً با در نظر گرفتن دغدغه‌ها و پرسش‌های امروزی خوانندگان جوان شریعتی صورت می‌گیرد. با این تلقی که شاید پشت کردن به دهر روز، شرط اصلی رفتن به سوی فردا نباشد، با این باور که عبور از گذشته به یمن مرور دوباره آن میسر است و نهایتاً با این تصور که هنوز بسیاری از حرف‌های شریعتی ناشنیده باقی مانده‌اند. کافی است زاویه دید و جایگاه همیشگی مان را ترک کنیم و از زاویه‌ای تازه و برآمده از تجربیات متفاوت فردی، اجتماعی و فرهنگی به آن حرف‌ها بنگریم. نشان دادن پرسش‌های جدید در برابر متن قدیم شاید مخاطب جدید شریعتی را به پاسخ‌هایی متفاوت راه برد. امید!

در ضمن نکات زیر نیز بایسته ذکر است:

۱. این سلسله کتاب‌ها با رسم الخط جدید منتشر می‌شوند.

۲. در برخی موارد با الهام از گفته‌های دکتر شریعتی برای

کتاب نام برگزیده‌ایم.

۳. هر جا که برای فهم بهتر مطلب افزودن کلمه یا عبارتی

ضروری تشخیص داده شده آن را در میان [] قرار داده ایم.

۴. به منظور رعایت امانت، هر جا شخص شریعتی جایی را خالی گذاشته، تا حد امکان عیناً حفظ کرده ایم.

۵. اگر کلمه یا کلماتی در نوار یا نوشته قابل تشخیص و حتی حدس زدن نبوده اند، یا در متن دست‌نویس جاافتادگی وجود داشته به جای آن از علامت «...» استفاده کرده ایم.

۶. در محل فقدان یک الی چند صفحه از دست‌نویس، از علامت «...» بهره گرفته ایم.

بنیاد فرهنگی دکتر علی شریعتی

مقدمه

«نگاهی به ویژگی‌های قرون قدیم، قرون وسطی و قرون جدید» برگزیده‌ای از دروس شفاهی شریعتی برای دانشجویان سال سوم رشته تاریخ دانشکده ادبیات دانشگاه مشهد می‌باشد که در سال ۱۳۴۸ ابتدا توسط دانشجویان بر روی نوار ضبط و سپس به صورت پلی کپی تکثیر شده است. مأخذ اصلی «مروری کوتاه بر خصوصیات قرون وسطی و قرون جدید» نیز یادداشت‌های یکی از دانشجویان از دروس شفاهی شریعتی در دانشگاه مشهد است. هر دو بخش پیش از این در مجموعه آثار ۳۱ به نام «ویژگیهای قرون جدید» به چاپ رسیده است. شریعتی در این دروس با نگاهی سریع بر خصوصیات سه دوره تاریخی قدیم، وسطی و جدید در غرب به مباحثی چون کلاسیسم، اسکولاستیک، اصلاح دینی، رنسانس، سیانتیسم و... پرداخته و مختصات دوران انتقال را بر می‌شمارد. اشاره شریعتی به شباهت‌های دوران انتقال در قرون دوازده تا پانزده میلادی تمدن غربی با جوامع پیرامونی و بالاخص جامعه ایران دلیل اصلی چاپ مجزا و مجدد این دروس است.